

5.4.3 Vlastivěda

5.4.3.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Učivo Vlastivědy je rozděleno do dvou ročníků s celkovou časovou dotací 3 vyučovací hodiny týdně, ve 4. ročníku – 2 hodiny týdně, v 5. ročníku – 1 hodina týdně. Vlastivěda je součástí vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Vzdělávací obsah je rozdělen do pěti tematických okruhů. V učivu vlastivědy se realizují tři okruhy, které navazují na prvouku.

Místo, kde žijeme - žáci se učí chápání organizace života v obci, společnosti, praktické poznávání místních, regionálních skutečností, vytváření kladného vztahu k místu bydliště, postupné rozvíjení národního cítění a vztahu k naší zemi.

Lidé kolem nás - žáci si postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu tolerance, pomoci, solidarity mezi lidmi, úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, vytvářejí kulturu. Seznamují se základními právy a povinnostmi, s problémy, které provázejí soužití lidí ve společnosti i ve světě. Poznání směřuje k výchově budoucího občana demokratického státu.

Lidé a čas - žáci se učí orientovat v dějích a čase, sledují postup událostí v čase a utváření historie věcí a dějů. Učivo je směřováno k vyvolání zájmu žáků o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země, o samostatné vyhledávání a získávání a zkoumání informací z historie a současnosti.

Vzdělávací obsah předmětu

- na základě poznání sebe a svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti,
- učí se porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem a problémům
- vnímají současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti
- učí se vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných
- získávají základní poznatky o významných přírodních, hospodářských, společenských, kulturních a historických okolnostech života lidí a o výsledcích jejich činnosti
- seznamují se s důležitými událostmi a významnými osobnostmi regionálních a národních dějin
- učí se sjednocovat poznatky, dovednosti a zkušenosti z vyučování a osobního života s dalšími informacemi z tisku, rozhlasu a televize, z literatury, z encyklopedií, z různých jiných zájmových oblastí
- tyto podněty se snaží pod vhodným vedením vyučujícího účelně zobecňovat a v potřebné míře využívat k vytvoření komplexnější představy o rozmanitých oblastech společenské skutečnosti

- vytváří si celistvý obraz společnosti v souvislostech
- takové propojení vzdělávací oblasti s reálným životem a s praktickými zkušenostmi je velkou pomocí při zvládnání nových životních situací
- pomáhá žákům při postavení mezi spolužáky a při upevňování pracovních a režimových návyků

Formy a metody práce podle charakteru učiva a cílů vzdělávání

- žáci pracují ve třídě s demonstračními pomůckami, obrazovým materiálem a časopisy
- skupinová práce (samostatná práce) s využitím map, pracovních sešitů, pracovních listů, odborné literatury
- vlastivědné vycházky spojené s pozorováním, využití videofilmů
- projekty

Mezipředmětové vztahy

- český jazyk: vypravování zážitků z cestování, vypravování zážitků z prázdnin, čtení pověstí regionálních i českých, čtení o významných osobnostech našich národních dějin, vlastní jména – správné psaní zeměpisných názvů
- matematika: porovnávání čísel, např. počet obyvatel měst, délka řek, výška hor, rozloha ČR, měřítko mapy, převody jednotek
- přírodověda: ekologie – ochrana přírodního bohatství, chráněné krajinné oblasti
- výtvarná výchova: výtvarné zpracování významných památek, tradiční regionální keramika, stavby současnosti, ilustrace pověstí
- praktické činnosti: regionální zvyky v různých národopisných oblastech ČR, lidová tvorba a lidové zvyky – např. vyšívání a zdobení velikonočních kraslic, pečení tradičního pečiva
- hudební výchova: poslech lidové hudby, česká národní hymna, poslech skladeb B. Smetany, A. Dvořáka

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- žáci se učí vyhledávat a třídit informace
- žáci se učí orientaci v mapách, plánech, rozlišují vysvětlivky
- žáci se učí začlenit svou obec, město do příslušného kraje
- žáci rozvíjí svou schopnost pracovat soustředěně, samostatně a tvořivě

Učitel vede žáky:

- k osvojení schopnosti soustavně a systematicky se připravit na vyučování
- k aktivnímu získávání nových poznatků a jejich využívání v praxi
- k užívání správné terminologie a symboliky a vysvětluje, co se mají naučit

Kompetence komunikativní

- žáci se snaží vyjadřovat své myšlenky souvisle, výstižně
- žáci se učí poslouchat a zapojit se do rozhovoru
- žáci si osvojují dovednost porozumět textům a pracovat s nimi
- žáci se učí rozlišovat děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti

Učitel vede žáky:

- k pochopení pravidel při komunikaci
- k respektování názorů druhých lidí a k jejich pochopení v souvislostech
- k ověřování výsledků, podněcuje žáky k využívání různých zajímavých materiálů při výuce

Kompetence k řešení problémů

- žáci se učí vyhledávat informace k řešení problémů
- žáci se učí porovnávat informace získané v literatuře a na základě vlastních zkušeností

Učitel vede žáky:

- k plánování a promýšlení způsobu řešení problému
- k pravidelnému používání literatury k získávání dalších informací a jejich porovnávání

Kompetence sociální a personální

- žáci pracují samostatně, spolupracují ve dvojicích a ve skupinách, snaží se pracovat efektivně
- žáci se učí zdvořilosti, respektování a toleranci k ostatním, snaží se pochopit jejich názory
- žáci se učí chápat význam a potřebu různých povolání a pracovních činností ve společnosti

Učitel vede žáky:

- k vytváření pravidel práce v týmu a příjemné atmosféry při práci
- k ocenění zkušeností druhých lidí a jejich využití v běžném životě
- k chápání vztahů mezi lidmi, národy a jejich vzájemné respektování

Kompetence občanské

- žáci se učí chápat základní principy a společenské normy, uvědomují si svá práva a povinnosti ve škole i mimo školu
- žáci respektují, chrání a oceňují naše tradice, uvědomují si význam a ochranu historických památek a životního prostředí
- žáci se učí porozumět přirozeným odlišnostem lidské společnosti

Učitel vede žáky:

- k dodržování pravidel slušného chování, k úctě, ohleduplnosti a toleranci k druhým lidem, k respektování jejich názorů

- k hodnocení vlastních výsledků, k utváření kritérií hodnocení činností nebo jejich výsledků

Kompetence pracovní

- žáci odpovědně plní zadané úkoly, snaží se pracovat pravidelně a efektivně
- žáci znají a dodržují zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při různých formách výuky

Učitel vede žáky:

- k dodržování vymezených pravidel chování a bezpečnosti
- k plánování úkolů a postupů
- k zájmu o náměty, názory a zkušenosti žáků
- k uplatňování dovedností v každodenním životě

5.4.3.2 Vlastivěda – 4. ročník

Učivo	Výstupy	Průřezová témata
Místo, kde žijeme Domov, škola, obec	Určí a vysvětlí polohu svého bydliště vzhledem ke krajině a státu. Zná název kraje a krajského města. Určí světové strany v přírodě i podle mapy, vysvětlí pravidla bezpečného pohybu a pobytu v přírodě, riziková místa a situace.	OSV1 – Rozvoj schopnosti poznávání – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.
Okolní krajina Místní oblast, region Zemský povrch	Vysvětlí pojem nadmořská výška, umí najít a pojmenovat na mapě pohoří, nížiny, řeky, jezera, rybníky v ČR. Stanovuje rozdíl mezi jezerem, rybníkem a přehradní nádrží. Vysvětlí rozdíl mezi podnebím a počasím. Používá pojmy povodí, rozvodí, úmoří. Na mapě vyhledává některá města a určí sousední státy ČR.	EV3 – Lidské aktivity a problémy životního prostředí – změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy).
Regiony ČR Praha, hlavní město ČR	Popisuje hlavní město Prahu, vypráví pověst o založení Prahy, zná některé historické památky a významné stavby, podniky, sportoviště, kulturní a vzdělávací instituce. Na mapě vyhledává a ukazuje střední, východní, severní, západní a jižní Čechy, Moravu a Slezsko. Charakterizuje jejich povrch. Orientuje se na mapě a vyhledává města a dokáže vyjmenovat typické plodiny a průmysl dané oblasti.	EV3 – Lidské aktivity a problémy životního prostředí – ochrana přírody a kulturních památek.
Mapy, zeměpisné, tematické	Vysvětlí význam globu a mapy. Popisuje význam měřítka, rozliší poledníky a rovnoběžky. Vysvětluje požívání různých typů map, vyhledává rozdíly a porovnává jejich vysvětlivky. Popisuje rozdíl mezi pohořím, vrchovinou a nížinou.	OSV1 - Rozvoj schopnosti poznávání – cvičení dovednosti zapamatování, řešení problémů.
Naše vlast – domov, národ, státní zřízení a politický systém, státní symboly, armáda ČR	Popisuje hlavní město, používá správný název ČR, umí ho napsat, zná jméno prezidenta ČR a premiéra ČR. Vyjmenuje státní symboly a seznámí se se státním uspořádáním ČR. Vysvětluje význam státních svátků. Popisuje některá památná místa v ČR.	VDO2 – Občan, občanská společnost a stát – občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy).
Lidé kolem	Na základě vlastních zkušeností se učí vyvozovat a stanovovat pravidla	OSV7 – Mezilidské vztahy – péče o dobré

<p>nás, soužití lidí, vlastnictví, principy demokracie, etické zásady, ohleduplnost, předcházení konfliktům, zvládání vlastní emocionality</p>	<p>chování ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině. Rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory. Připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení. Učí se chápat význam komunikace, obchodu, firmy a poznává základní formy vlastnictví.</p>	<p>vztahy.</p>
<p>Regionální památky Velkomoravská říše Konstantin a Metoděj Přemyslovci Lucemburkové Jan Hus Habsburkové</p>	<p>Vyjádří rozdíl mezi pověstí a historickou skutečností. Uvede příklady významných míst a kulturních památek města Uničova a okolí. Reprodukuje některé regionální pověsti. Na základě vlastní zkušenosti či zjištěných údajů zpracovává informace o chráněných částech přírody, movitých i nemovitých památkách. Jmenuje nejvýznamnější osobnosti, události a památná místa historických období se zaměřením na místní region. Objasní historické důvody pro zařazení st. svátků 5.7., 6.7., 28.9. Srovnává a hodnotí způsob života a práce ve středověku a dnes.</p>	<p>OSV 1 – Rozvoj schopnosti poznávání – cvičení dovedností zapamatování. EV 3 – Lidské aktivity a problémy životního prostředí – ochrana přírody a kulturních památek. OSV 11 – Hodnoty, postoje, praktická etika – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí.</p>

5.4.3.3 Vlastivěda – 5. ročník

Učivo	Výstupy	Průřezová témata
Místo, kde žijeme Naše vlast	Používá letopočet vzniku ČR. Zná jméno prvního prezidenta a jméno prezidenta současného. Popisuje některé státní instituce a vyjmenuje státní symboly. Vysvětluje význam historických památek a umí vyjmenovat některé nejvýznamnější památky, kulturní a vzdělávací instituce.	VDO 2 - Občan, občanská společnost a stát – občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy).
Regiony ČR Praha a vybrané oblasti	Stručně charakterizuje vybrané oblasti ČR, ukáže je na mapě, popisuje jejich polohu, povrch, umí vyjmenovat a ukázat města, řeky, vodní plochy. Popisuje významné surovinové zdroje a uvádí pěstování plodin typických pro určitou oblast. Vysvětluje a učí se chápat význam národopisných oblastí a význam ochrany historických památek v ČR. S pomocí mapy porovnává hustotu osídlení, zalesnění a průmysl v jednotlivých oblastech ČR.	OSV1 – Rozvoj schopností poznávání – cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium. EV3 – Lidské aktivity a problémy životního prostředí – průmysl a životní prostředí (vliv průmyslu na prostředí).
Evropa a svět	Orientuje se na mapě, ukazuje kontinenty a oceány. Ukáže Evropu a stručně popíše její povrch. Určí polohu ČR v Evropě a vyjmenuje sousední státy ČR a jejich hlavní města. Dokáže stručně popsat vybrané státy EU. Vysvětluje význam cestování a poznávání jiných kultur.	VMEGS1 – Evropa a svět nás zajímá – rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa. VMEGS2 – Objevujeme Evropu a svět – naše vlast a Evropa.
Mapy obecně zeměpisné a tematické	Prakticky rozvíjí používání mapy a učí se porozumět její grafice a vysvětlivkám.	OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – organizace vlastního času, plánování učení a studia.
Lidé kolem nás Soužití lidí, právo, principy demokracie, spravedlnost včetně nároku na reklamaci. Základní globální	Porovnává způsob života v pravěku, středověku a dnes. Vyhledává rozdíly mezi lidmi a vyjadřuje, obhájí a odůvodní svůj názor na vzájemné soužití lidí. Učí se tolerovat různé názory lidí. Seznamuje se s různými druhy vlastnictví a s různými politickými stranami. Uvědomuje si význam kulturního dědictví a snaží se vysvětlit a pochopit jeho význam pro budoucnost.	MKV2 – Lidské vztahy – právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci

<p>problémy Rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti, hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení, banka jako správce peněz, úspory, půjčky</p>		
<p>ČSR, ČR T. G. Masaryk 1. světová válka 2. světová válka Počátky demokracie</p>	<p>Charakterizuje způsob života období 1. republiky, nacistické okupace, totality, obnovené demokracie. Objasní historické důvody pro zařazení 28. 10., 17. 10., 1. 1. , 8. 5. jako státních svátků. Časově zařadí a popíše historické skutečnosti období 1. a 2. světové války.</p>	<p>OSV 1 – Rozvoj schopnosti poznávání – cvičení dovedností zapamatování. VMEGS 3 – Jsme Evropané – klíčové mezníky evropské historie. OSV 11 – Hodnoty, postoje, praktická etika – analýza vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí.</p>